

Academic Editor: Enrique Gutiérrez Rubio

Received: 28 January 2025

Accepted: 7 April 2025

ELS MARCADORS DISCURSIUS *EH?*, *NO?*, *MIRI*, *ESCOLTI* AMB L'EFFECTE (DES)CORTÈS O AUTOCORTÈS DINS DEL DISCURS PARLAMENTARI

Lucie Kuzmová

ORCID: 0000-0002-5492-9662

Masarykova univerzita, , Filozofická fakulta, Ústav románských jazyků a literatur
Arna Nováka 1, 602 00, Brno, Repúblika Txeca

lkuzmova@mail.muni.cz

The discursive markers *eh?*, *no?*, *miri*, *escolti* with an (im)polite or self-polite effect within the parliamentary discourse

Abstract: The work aims to perform pragmatic analysis of the presence of the discursive markers *eh?*, *no?*, *miri*, and *escolti* in the communicative behaviour of Catalan politicians participating in the current parliamentary sessions. These markers are elements that intensify data that the parliamentarians consider relevant to construct their argument convincingly and that at the same time represent strategies to work on the social image of the participants. The analysis studies samples from the *Diaries of Sessions of the Parliament of Catalonia*. The markers under study are considered within the context and are characterised from the formal point of view and from the point of view of the pragmatic-discursive function that they perform. In this type of interaction, the discursive markers under study generate different effects according to the communicative needs of the speakers. They are often used to work on the speaker's image; however, this need is often accompanied by the effort to influence the perception of another person's social image. In this case they can be carriers of an impolite and negative effect or a polite and positive effect for the image of the other. In parliamentary discourse, the discursive markers *eh?*, *no?*, *miri*, and *escolti* become relevant resources for the construction of the public image of a politician. The markers that are analysed are used with the aim of achieving the triumph of the political position of the parliamentary speaker.

Key words: pragmatics; parliamentary discourse; (im)politeness; discourse markers

Resum: El treball pretén analitzar pragmàticament la presència dels marcadors discursius *eh?*, *no?*, *miri* i *escolti* en el comportament comunicatiu dels polítics catalans que participen en les sessions parlamentàries actuals. Els marcadors esmentats són elements que

intensifiquen dades que els parlamentaris consideren rellevants per a dur a terme l'argumentació de manera convincent i que, al mateix temps, representen estratègies per a treballar la imatge social dels participants. L'anàlisi estudia mostres procedents dels *Diaris de Sessions del Parlament de Catalunya*. Els marcadors objecte d'estudi es contemplen dins del context i es caracteritzen des del punt de vista formal i des del punt de vista de la funció pragmàtico-discursiva que hi vehiculen. En aquesta mena d'interacció els marcadors discursius objecte d'estudi hi generen efectes diferents segons les necessitats comunicatives dels parlants. Sovint es fan servir per a treballar la imatge pròpia del parlant, no obstant això, a aquesta necessitat sovint s'hi suma també l'esforç d'influir en la percepció de la imatge social d'una altra persona. En aquest cas poden ser portadors de l'efecte descortès i negatiu o de l'efecte cortès i positiu per a la imatge de l'altre. En el discurs parlamentari els marcadors discursius *eh?*, *no?*, *miri* i *escolti* esdevenen recursos rellevants per a la construcció de la imatge pública d'un polític. Els marcadors analitzats es fan servir amb l'objectiu d'aconseguir el triomf de la posició política del parlant parlamentari.

Paraules clau: pragmàtica; discurs parlamentari; (des)cortesia verbal; marcadors discursius

1. Introducció

El present treball, de perspectiva pragmàtica, pretén demostrar que els marcadors discursius catalans *eh?*, *no?*, *miri* i *escolti* poden contribuir a la modalització (des)cortesa o autocortesa del discurs parlamentari. Suposem que com a elements apel·latius són capaços de referir-se al tipus de relació que s'estableix entre l'emissor i el receptor, en el nostre cas, entre els participants polítics. Al mateix temps, suposem que poden ajudar a modular el grau de la força il·locutiva de l'acte de parla per tal d'ajudar a aconseguir els propòsits comunicatius dels emissors.

El debat parlamentari representa un gènere específic dins del discurs polític que s'inclou en la categoria general del discurs públic oral (Van Dijk 2000, Ilie 2006). Les intervencions dels parlants estan acuradament preparades i segueixen una intenció comunicativa determinada.

Les intervencions dels oradors es basen en la confrontació, però també en la col·laboració, per tal d'arribar a possibles acords, i no només van adreçades a la resta de participants, sinó sobretot a la ciutadania en general i als votants potencials, amb la intenció d'orientar-ne l'opinió i la conducta política (Marín Jordà – Ribera 2018: 229).

La interrelació entre els marcadors i la cortesia verbal queda indiscutible a partir de l'explicació de Iglesias Recuero:

[...] si pensamos en la negociación de las imágenes o identidades de los participantes en la interacción, podríamos afirmar que ningún marcador es neutro con respecto a ella, y, que, por tanto, todos ellos están implicados, en mayor o menor medida, en las estrategias de cortesía [...] (2001: 253).

A més, aquí pretenem comprovar que els marcadors del discurs poden implicar un efecte en la pròpia imatge del parlant i també poden implicar un efecte negatiu en la imatge d'una altra persona de manera intencionada en la comunicació parlamentària. Amb això, volem observar com, dins del marc comunicatiu, l'emprament dels marcadors discursius en qüestió permet als locutors negociar les imatges socials involucrades amb l'objectiu d'assolir els seus objectius comunicatius.

El treball intenta aprofundir en l'estudi de les funcions pragmàtiques dels marcadors discursius en qüestió i sumar-se als estudis que s'ocupen dels marcadors discursius catalans.¹

2. Marc teòric

2.1. Marcadors discursius

Els marcadors discursius (*discourse markers* de Schiffrin 1987) representen una categoria pragmàtica en la qual s'emmarquen unitats que pertanyen a categories gramaticals diferents, els marcadors serveixen per a reglar el discurs oral i indicar relacions de valor pragmàtic.² Schiffrin els defineix com a «sequentially dependent elements which bracket units of talk» (Schiffrin 1987: 31). En la mateixa línia, Marín Jordà afirma que «els marcadors proporcionen marcs de comprensió adequats als contextos» (2005: 61). Schiffrin (1987) descriu aquesta classe pragmàtica a partir de les característiques següents: unitats seqüencialment separables i independents de l'enunciat, unitats ubicades en posició marginal respecte a l'enunciat, unitats vinculades a trets prosòdics particulars, etc.

Els marcadors discursius són unitats de contingut inferencial i procedimental, sintàcticament independents i morfològicament invariables (Portolés 1998). L'autor esmentat ubica entre els marcadors els estructuradors de la informació, els connectors, els reformuladors, els operadors discursius i els marcadors de control de contacte. Els marcadors discursius analitzats aquí es corresponen, segons aquesta teoria, amb els marcadors de control de contacte. Es tracta d'elements que estableixen lligams entre els interactuants i també entre aquests i els enunciat.

Els elements lingüístics que s'analitzen aquí formen part de les interjeccions. Des del punt de vista sintàctic, les interjeccions equivalen a oracions, i, des del punt de vista semàntico-pragmàtic manifesten valors modalitzadors, és a dir, indiquen l'actitud del parlant respecte al que comunica i respecte a l'intercanvi comunicatiu. Els valors es poden concretar a partir del context d'ús. Es tracta d'elements emfàtics de caràcter oral lligats a l'entonació exclamativa, interrogativa o també asseverativa en cas d'alguns usos metalingüístics o fàtics (Cuenca 2008).

Segons el context, les formes analitzades poden tenir usos diferents, com ara les interjeccions conatives, fàtiques i metalingüístiques. La funció conativa es refereix

¹ Dels treballs que s'ocupen dels marcadors discursius en la llengua catalana en general o d'un o més marcadors discursius d'una manera individualitzada podem esmentar, per exemple, Payrató (1988), Cuenca (1996), González (1998, 2001, 2007), Montolí - Unamuno (2001), Cuenca - Torres (2008), Marín Jordà (2005), Bladas (2008), Piquer (1997), Bach (2009), Cuenca - Marín Jordà (2012), Marín Jordà - Cuenca (2012), Rossowová (2020).

² La terminologia que es refereix a aquest fenomen és bastant rica. A més, de vegades es fa servir el mateix terme per a parlar de realitats ben diferents. Aquí ens inclinem cap al terme marcadors discursius, d'acord amb Vázquez Veiga: «la utilización de este término tiene ciertas ventajas: nos parece más adecuado que "conector", por la relación de este último con las conjunciones coordinadas, y mejor que "partícula", porque esta denominación remite tradicionalmente a elementos de distinto tipo, algunos de los cuales no pueden ser considerados elementos de enlace entre oraciones, enunciados u otras unidades de habla» (2003: 56).

a l'esforç del parlant d'influir en la conducta del destinatari, en el nostre corpus aquesta funció es manifesta sobretot en el desig de cridar l'atenció o d'interpel·lar algú. La funció fàtica indica la presa de contacte comunicatiu, en el corpus analitzat identifiquem els marcadors *eh?* i *no?* com a portadors d'aquesta funció, que, encara que sigui sovint només aparentment, representen peticions de confirmació i d'acord. A través de la sol·licitud aparent de confirmació, aquests marcadors criden l'atenció i amb això indiquen el que es considera important per a l'argumentació, com veurem, en el discurs analitzat es tracta més aviat d'una mostra d'autoconfirmació. Les interjeccions amb la funció metalingüística «funcionen com a marcadors discursius en el sentit definit per Schiffrin (1987)» (Cuenca 2008: 3226) i s'empren bàsicament per a organitzar el discurs, més concretament per a manifestar l'inici o canvi de tema.

En la present anàlisi ens fixarem en la relació d'aquestes unitats amb la cortesia verbal.

El marcador *eh?* pertany a interjeccions pròpies, que tenen una forma fixada. És una unitat buida de significat lèxic objectiu, s'omple pragmàticament d'acord amb la interacció discursiva concreta. *No?* és una interjecció impròpia d'origen adverbial, *miri* i *escolti*, amb les seves variants, són interjeccions impròpies i es tracta d'elements gramaticalitzats l'origen dels quals es troba en els verbs. En aquest segon cas, les interjeccions analitzades presenten morfemes flexius; poden aparèixer en segona o tercera persona singular o plural d'imperatiu. Malgrat la persistència, és a dir, la capacitat de mantenir certes característiques de la classe de mot d'origen, aquestes formes no es poden considerar casos normals de flexió (Cuenca 2008).

Totes les unitats estudiades en aquest treball són prescindibles sintàcticament. Pel que fa a la posició, les interjeccions es troben en llocs prominents des del punt de vista informatiu. Com veurem, *eh?* o *no?* apareixen sobretot en la posició final, les formes procedents dels verbs de percepció ocupen normalment la posició inicial. «Totes aquestes posicions són indicis del caràcter focal de la interjecció, és a dir, es corresponen amb llocs on es troben elements que vehiculen la informació més important i contrastiva de l'oració» (Cuenca 2008: 3214). També és admissible la posició intermèdia, això passa bàsicament quan el parlant s'adona de la necessitat de reorientar el seu discurs.

2.2. Activitats d'imatge i cortesia

Les activitats d'imatge (*facework* de Goffman 1967) representen accions que les persones realitzen per a ser coherents amb la imatge social pròpia i per a considerar la imatge social d'altres persones implicades en una determinada interacció.³ La imatge social és producte de la comunitat en la qual vivim. Hernández Flores explica que es tracta d'una «categoría englobadora de diferentes tipos de comportamiento comunicativo con efecto en la imagen social de los interactuantes» (2013: 177). Per tant, les activitats d'imatge afecten significativament l'equilibri de les relacions

³ Goffman defineix el terme *face* com a «the positive social value a person effectively claims for himself by the line others assume he has taken during a particular contact. Face is an image of self delineated in terms of approved social attributes» (1967: 5).

interpersonals i també influeixen en la manera de ser vist per la resta de membres d'un col·lectiu.

Les activitats d'imatge estan destinades a finalitats diferents, bàsicament n'hi ha de tres tipus: aquelles que serveixen per a protegir la imatge social dels interlocutors contra les possibles amenaces de l'esdeveniment comunicatiu, aquelles que estan destinades a constituir o mantenir una imatge social determinada i, per últim, activitats dirigides a danyar la imatge social d'un interactuant. Per tant, el seu efecte social pot ser positiu, negatiu o neutre per a les imatges socials dels interlocutors (Bravo 2002, 2005; Hernández Flores 2013). L'efecte social es vincula als rols representats pels interactuants en una situació comunicativa determinada. Si l'efecte social de l'activitat d'imatge es percep com a positiu per a la imatge de l'interlocutor o una altra persona i fomenta harmonia i equilibri entre les imatges implicades, l'activitat suposa cortesia. D'altra banda, quan l'efecte social és negatiu per a la imatge del destinatari, l'activitat comunicativa es cataloga com a descortesa. A més a més, parlem d'activitat d'autoimatge (Bravo 2005, Hernández Flores 2013) o autocortesia (Chen 2001, Boretti 2005) quan hi ha un efecte neutre per a una altra persona, però alhora positiu per a l'emissor amb el qual s'intenta realçar, preservar o confirmar la imatge social pròpia.

3. Metodologia i corpus

Per a l'estudi qualitatiu i interpretatiu de les estratègies de (des)cortesia i autocortesia dels marcadors discursius *eh?, no?, miri i escolti* partim de 6 números del *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya* [DSPC] de l'any 2023. Hem triat un número per a cada mes del primer semestre de l'any, els números corresponents han estat escollits de manera aleatòria.

Les estratègies de (des)cortesia i autocortesia vinculades als diferents marcadors es deriven de situacions comunicatives concretes, és a dir, els marcadors adquireixen rellevància a partir d'un context particular. Es tracta d'elements polifuncionals que especificarem a partir del context donat pels DSPC esmentats.

Pel que fa als trets pragmàtics de la interacció verbal parlamentària podem destacar, entre d'altres, els torns de parla predeterminats i temporalment limitats, el contingut de torns planificat i l'estructura retòrica definida. No obstant això, com veurem, hi entren també elements lingüístics considerats característics de la col·loquialitat, com ara els marcadors discursius (Payrató 1988).

Segons Van Dijk (1995) les estratègies fonamentals del discurs ideològic són emfatitzar les pròpies accions positives i les accions negatives d'altres participants. A conseqüència d'això, es pot esperar una aparició rellevant d'activitats comunicatives que destaquin la imatge pròpia dels parlamentaris i d'aquelles que afectin de manera més negativa la imatge dels opositors. També Ilie afirma que «a major incentive for the parliamentarians' active participation in the debates is the constant need to promote their own image in a competitive and performance oriented institutional interaction» (2006: 191).

La revisió dels marcadors objecte d'estudi i la identificació dels seus valors pragmàtics relacionats amb la cortesia verbal ha estat realitzada de manera manual

a partir de la lectura dels sis DSPC. La pàgina web del Parlament de Catalunya proporciona també les gravacions de les sessions analitzades. A partir de l'estudi del context, els elements s'han caracteritzat des del punt de vista formal i des del punt de vista de la funció pragmàtico-discursiva que hi vehiculen. D'acord amb el marc teòric exposat, hem classificat les activitats d'imatge dels quatre marcadors discursius estudiats en tres categories bàsiques, que són activitats d'autocortesia, activitats de descortesia i de cortesia. Per a tots els marcadors s'han identificat les estratègies d'autocortesia, descortesia i cortesia i, per tant, se'n proporcionen exemples concrets provinents dels DSPC analitzats.

4. Anàlisi de les dades

Com es podrà observar en els exemples analitzats, els marcadors estudiats serveixen, almenys en la mena de discurs del qual ens ocupem, per a reforçar el contingut del missatge que es transmet; serveixen per a destacar certa informació perquè per al locutor té un valor argumentatiu particular. Es tracta d'un recurs de focalització mitjançant el qual l'emissor indica què és el que hauria d'esdevenir el centre d'atenció per al destinatari de l'acte de parla.

La intensificació verbal aconsegueix una funció molt important en el discurs parlamentari, ja que maximitza la força de les opinions i dels arguments exposats i amb això l'efectivitat del que es comunica. Els elements intensificadors busquen convèncer els receptors dels missatges i ajuden a dotar l'enunciat d'una major versemblança o validesa.

Briz Gómez (2017) afirma que hi ha tres subtipus de la intensificació i les seves funcions es relacionen amb els nivells argumentatiu i social del discurs: a) auto-reafirmació és una mena d'intensificació que des del punt de vista argumentatiu reafirma el que diu el propi parlant i pretén convèncer els altres, i des del punt de vista social reafirma la seva imatge social; b) alo-reafirmació en el pla argumentatiu reafirma el que expressa l'altra persona i socialment reafirma la imatge dels interlocutors en expressar l'acord; c) contra-reafirmació s'entén argumentativament com una reafirmació contrària del que diu l'altra persona o una afirmació contra l'altra persona, en el pla social potencia el desacord i sol tenir un efecte negatiu per a la imatge social de la persona al·ludida. Les funcions argumentativa i social dels intensificadors esmentats tenen un efecte indiscutible en les imatges socials dels interlocutors en l'àmbit polític. Els efectes que poden originar són, paral·lelament, l'autocortès si es pretén treballar la imatge social del parlant, el cortès si es té en compte la imatge positiva d'una altra persona i el descortès quan el que es persegueix és perjudicar la imatge d'una altra persona. En l'anàlisi següent observarem els diferents usos segons la intencionalitat i les necessitats argumentatives del parlant.

4.1. Efectes pragmàtics de *eh*?

El discurs analitzat està representat per intervencions més llargues que no permeten pauses per a una reacció espontània o per a una resposta immediata dins de la

mateixa intervenció d'un polític, a diferència d'una conversa col·loquial. Per tant, aquí l'element *eh?*⁴ no espera originar una confirmació de les dades o una participació activa per part dels oients, sinó que espera presentar les dades com a òbvies i despertar l'atenció dels oients, és un recurs d'autoconfirmació.⁵ Tot això maximitza la força il·locutiva de l'enunciat.

El marcador *eh?* se situa o en la posició final total d'una proposició o darrere d'una part concreta de la proposició, és a dir, se sol situar darrere de la informació que es pretén destacar per dotar-la d'un valor argumentatiu especial.

4.1.1. Autocortesia

En el llenguatge parlamentari *eh?* com a estratègia d'autocortesia acompanya actes de parla que intenten disculpar o justificar alguna actitud o aspecte no intencionadament ideal del parlant com, per exemple, en (1). També acompanya actes que donen suport als arguments presentats (2) i, sobretot, actes que presenten l'eficàcia i la ideologia del parlant o del grup parlamentari al qual pertany (3).

(1) Ah, per cert, vostè ha parlat també dels instituts escola, no?, que aquest nou curs s'incorporaran a la xarxa pública nous centres educatius i hi haurà..., no recordo les dades, no sé si eren tres o quatre de públics, quatre de concertats i dos o tres instituts escola –potser m'estic inventant les dades, *eh?*, no les he anotat (DSPC-P 100: 14).

El recurs destaca que el parlant és conscient de la seva imprecisió en les dades i així el protegeix contra una possible acusació posterior.

(2) Ens queda camí per fer en la segregació també, i tant que sí, però el darrer informe del síndic el que diu és que en els últims tres anys –ho diu el síndic, *eh?*, no ho diu el Departament d'Educació– els nivells de segregació escolar s'han reduït un vint-i-vuit per cent. Per tant, estem en la bona direcció i hem de seguir avançant en aquesta línia (DSPC-P 100: 19).

En aquest exemple *eh?* crida l'atenció sobre la imparcialitat de les dades presentades, el sintagma ressaltat per *eh?* reformula el que s'acaba de dir i, a més, es torna a insistir en la imparcialitat amb les paraules que segueixen la interjecció. El recurs ajuda a potenciar l'argumentació i amb això la imatge positiva del parlant i dels seus col·laboradors.

(3) Jo el que faig quan vaig en un municipi o en un poble és reunir-me amb totes les direccions d'aquell municipi o d'aquell poble; «amb totes» vol dir amb totes, *eh?*, des de llars d'infants, fins a escoles de música, fins a postobligatoris, amb totes les direccions (DSPC-P 100: 30).

⁴ Per a l'espanyol, Padilla Herrada (2016: 201), basant-se en un corpus que inclou intervencions dels polítics a les xarxes socials, suggereix una escassa productivitat de *eh?* atribuint-li una operativitat més significant en el discurs informal. No obstant això, pel que fa a les intervencions parlamentàries catalanes, podem afirmar que, encara que no es tracta d'un discurs informal, *eh?* és un dels marcadors discursius analitzats més abundants en el nostre corpus.

⁵ Segons Briz Gómez (1998) i Fuentes (2009), l'element espanyol *eh?*, igual que *no?*, té valors diferents segons la seva posició dins de l'enunciat. Si ocupa la posició interior, fa de fórmula continuativa d'autoreafirmació; si ocupa la posició final de l'enunciat, apel·la directament l'interlocutor perquè s'impliqui activament en el discurs. Encara que en el nostre corpus sovint apareix formalment en la posició final de proposició, no se situa al final de l'enunciat, ja que els enunciats solen ser bastant complexos i no hi sol haver espai immediat per a la reacció de la persona al·ludida. Per tant, funciona bàsicament com a fórmula d'autoreafirmació.

En (3) s'insisteix clarament en l'eficiència dels procediments realitzats pel parlant que, a més, es veu reforçada per l'enumeració que segueix. Es percep la intenció de l'emissor de subratllar la seva manera de fer les coses i de beneficiar la seva imatge social pública de personatge competent.

4.1.2. Descortesia

Com se sap, el discurs parlamentari es caracteritza per la presència d'atacs intencionats a la imatge de l'adversari dialèctic la finalitat dels quals és rebaixar la imatge social de l'opositor. El marcador *eh?* s'hi pot fer servir també per a intensificar la crítica expressada i per a manifestar el desacord amb les postures d'una altra persona. Els aspectes negatius es presenten com a obvis i indubtables. La imatge social de l'altre rep un efecte descortès i negatiu al mateix temps que el parlant hi intenta fomentar la ideologia pròpia. Kaul de Marlangeon (2005) parla de *refractarietat* o *autonomia exacerbada*, que s'entén com a esforç del locutor de veure's i ser vist com a opositor al grup. En aquesta mena de discurs la falta de cortesia hi és acceptada (Harris 2001).

(4) Ho dic, perquè oportunitats n'han tingut durant trenta anys, de fer-ho, eh? Però no ha passat (DSPC-P 100: 77).

(5) Llavors, quin és el seu pla? No entenem bé quin és el pla alternatiu a tot això. El que veiem, el que sí que veiem és l'eficiència de la seva aposta d'estabilització, perdent un llençol a cada bugada, perdent un grapat d'interines a cada prova, que entenem, consellera, que ja era el pla, eh?, formava part del pla de modernització de l'Administració pública, això d'anar desfent-se de les interines a cada part del procés (DSPC-P 109: 46).

En tots dos exemples anteriors, *eh?* subratlla el to crític i insultant de les afirmacions del parlant que jutja obertament la gestió política d'altres subjectes per deixar clar que la considera inadequada i poc professional. Es pretén reforçar l'atac contra la imatge de l'interlocutor.

4.1.3. Cortesia

El marcador estudiat en aquest apartat també pot subratllar actes de parla cortesos, com ara agraïments, disculpes, expressions d'acord, etc. No obstant això, la intensificació dels actes de parla cortesos no és gaire freqüent en el nostre corpus. Dels exemples es pot deduir, a més, que els actes de parla cortesos i la seva intensificació beneficien al mateix temps la imatge social del qui els pronuncia, ja que permeten intuir que el parlant és una persona que busca l'acord o que és una persona agraïda que sap valorar els altres, etc.

(6) Molt bé; moltes gràcies, vicepresidenta. Diputada, moltes gràcies per aquesta interpellació, i, de fet, li he de dir que coincideixo plenament en el seu enfocament, tant en el diagnòstic com en el tractament. Perquè, de fet, doncs, és un..., i amb el títol, eh?, perquè són trastorns de conducta alimentaris, més que no pas només anorèxia i bulímia (DSPC-P 97: 118).

(7) I agraeixo també, eh?, immensament, perquè portem moltes reunions, molts mesos... (DSPC-P 100: 36).

4.2. Efectes pragmàtics de *no?*

A través de *no?* el parlant també demana que el destinatari pari una atenció particular en les dades que s'ofereixen. Segons el context n'hem identificat usos autocortès, cortès i descortès. Com veurem, el marcador *no?*, igual que *eh?* analitzat més amunt, funcionen en el discurs parlamentari majoritàriament com a intensificadors de la informació donada pel parlant que no pas com a sol·licituds de confirmació dirigida al destinatari; és un element que reforça l'acte il·locutiu.

Pel que fa a la posició, s'ubica en la posició final total o darrere d'una dada concreta per ressaltar-la, amb menys freqüència, el trobem en la posició interior, o sigui, intercalat en la idea que es vol emfatitzar, ressaltant el que s'acaba de dir i el que segueix. El marcador discursiu *no?* amb la funció intensificadora avisa els destinataris de l'acte de parla de la rellevància de les dades exposades.

4.2.1. Autocortesia

El marcador discursiu *no?* és un recurs eficaç per a codificar l'efecte autocortès, al mateix temps convida el receptor que s'alii amb la postura del locutor. El trobem en les afirmacions amb les quals els polítics negocien el seu punt de vista i afalaguen la seva manera de gestió política. En el discurs parlamentari els polítics han de treballar constantment la seva imatge social, ja que és un àmbit interactiu on no és gaire difícil que quedi erosionada per actuació pròpia o aliena.

(8) També val la pena dir que estem treballant amb els col·legis d'infermeria de Catalunya, amb els sindicats majoritaris d'infermeria, per trobar també l'espai de treball pels temes organitzatius que afecten els professionals d'infermeria, com els dos grans blocs. I, en aquest sentit, en els convenis i en el conveni del Siscat s'han trobat millores evidents, *no?*, d'equiparar situacions laborals i professionals amb el conveni de l'ICS que estem ara treballant (DSPC-P 97: 10).

4.2.2. Descortesia

A través de *no?* intensificador també es pot incidir negativament en la imatge social d'una altra persona. El marcador crida l'atenció en els aspectes negatius relacionats amb l'altre de manera que els destinataris s'hi fixin. D'aquesta manera es vol influir en la percepció de la persona afectada. Sovint es tracta d'una estratègia intencionada la finalitat de la qual sol ser el desig dels polítics de sortir de la contrastació implícita com a l'opció més raonable, efectiva o acceptable.

(9) Vull dir que, si no s'ha tramitat fins ara, potser que us ho feu mirar, els que esteu a la Mesa del Parlament també, *no?* (DSPC-P 100: 49).

(10) Tot i això, cal denunciar aquesta pèrdua de temps, *no?* Ens trobem avui fent això aquí quan a Catalunya el tema estava molt resolt –el tema del cànon–, des de fa moltíssims anys, i no teníem cap problema (DSPC-P 97: 76).

4.2.3. Cortesia

De vegades *no?* representa un reforç de l'aliança entre els interlocutors, evidentment, aquesta mena de conducta beneficia la imatge positiva de tots els interactuants implicats, és a dir, al mateix temps té un efecte autocortès sobre la imatge del parlant.

A més, cal esmentar que el valor cortès de *no*? no és gaire productiu en comparació amb els dos valors pragmàtics anteriors. El detectem bàsicament com a reforç d'alguns actes de parla expressius positius.

(11) Vagi per endavant també, doncs, l'agraïment a tots els diputats i diputades, a la Marta Madrenas, a l'Eva Candela, a la Montserrat Vinyets, a la Susanna Segovia, amb qui hem anat, no?, intercanviant impressions i idees en tot aquest procés molt accelerat, doncs, de tramitació d'aquesta llei, i a tots els agents que hi han intervingut (DSPC-P 97: 67).

4.3. Efectes pragmàtics dels marcadors procedents de verbs de percepció física *mirar i escoltar*

Les formes verbals analitzades són el resultat de la gramaticalització de verbs de percepció física que en aquest ús funcionen com a interjeccions impròpies i realitzen la funció de marcadors discursius degut al procés de canvi de categoria i significat previ (Cuenca 2008).

Operen només en imperatiu, en el llenguatge parlamentari se'n fa servir la tercera persona de singular i plural per al tractament formal, ja que s'adrecen al destinatari directe de l'acte de parla.

Des del punt de vista sintàctic, un dels trets característics d'aquests elements és la independència sintàctica que es manifesta pel seu caràcter parentètic i l'autonomia entonativa. A diferència dels verbs predicatius corresponents, no se solen acompanyar de subjecte ni objecte. Tant sols la forma imperativa *miri/mirin* pot portar un subjecte postverbal, no obstant això, aquest no s'integra en l'estructura predicativa de forma rígida. La possibilitat d'afegir l'objecte es conserva únicament en la forma *escolti'm/escoltin-me*.⁶

Marín Jordà afirma que:

En aquests elements, per tant, es dona una pèrdua progressiva de l'estructura predicativa. La pèrdua comença amb la pronominalització obligatòria i l'omissió de l'objecte, després el subjecte es desvincula de l'estructura predicativa (subjecte postverbal i vocatiu) i, finalment, s'elideix totalment (Marín Jordà 2003: 587).

Des del punt de vista semàntic, els elements verbals estudiats perden en gran part el seu significat literal de percepció física i adquireixen el significat metafòric i pragmàtic. No obstant això, en els marcadors derivats del verb *escoltar* es manté parcialment la referència a la percepció auditiva, per tant, des d'aquesta perspectiva, la gramaticalització hi és menor.

Encara que aquests elements coincideixen formalment amb un imperatiu, no es tracta de formes impositives, ja que no són ordres en sentit prototípic; que s'ha perdut en el procés de gramaticalització ja esmentat. El caràcter exhortatiu que conserva és un mecanisme per a reclamar l'atenció del destinatari.

4.3.1. Efectes pragmàtics de *miri/mirin*

El marcador discursiu *miri/n*, igual que el marcador *escolti/n*, que veurem més avall, s'empra per atreure l'atenció cap a la informació que es transmetrà a continuació.

⁶ Igual que en l'anàlisi de Marín Jordà (2003), aquesta forma és més freqüent que la forma *escolti* també en el nostre corpus, fet que l'autora explica per un grau menor de gramaticalització d'aquest marcador.

Els dos marcadors normalment encapçalen la proposició per a reforçar el que segueix, de vegades els precedeix un connector o un vocatiu. Tots dos tenen un efecte apel·latiu emfatitzador per excel·lència. Segons Marín Jordà, aquests marcadors, procedents de verbs de percepció visual i auditiva, tenen en el discurs polític «un paper rellevant fonamentalment lligat a l'argumentació [...]» (2005: 16).

4.3.1.1. Autocortesia

Miri/mirin pot encapçalar proposicions que presenten una dada positiva respecte a la imatge del parlant o del grup en el qual s'inclou. El marcador crida l'atenció dels receptors quant al contingut de la informació que segueix. A través de la informació ressaltada es pretén treballar la imatge positiva del parlant. Mitjançant aquesta estratègia es pretén que els receptors es fixin en les dades que el parlant considera importants per a la gestió de la seva imatge.

(12) Miri, la proposta que vam presentar la setmana passada..., des del nostre grup vam formular un pressupost sense dèficit fiscal que inclou, entre d'altres, algunes coses que ara li explicaré i que milloraria, i molt, l'índex de progrés social (DSPC-P 106: 80).

(13) Vicepresidenta, gràcies. Conseller, miri, amb aquesta interpel·lació nosaltres volem anar molt més enllà d'abordar la situació en la qual ens trobem en el sistema sanitari avui: cada dia amb notícies –cap d'elles positiva– [...] (DSPC-P 94: 22).

4.3.1.2. Descortesia

A banda de l'ús autocortès, *miri/mirin* també pot intensificar proposicions la finalitat de les quals és destacar el desacord amb l'actuació política dels opositors. L'estratègia té un efecte negatiu per a la imatge social dels polítics al·ludits.

(14) Miri, tot el que ha dit –tot el que ha dit– tindria credibilitat si vostès haguessin fet també defensa del català en aquest Parlament (DSPC-P 106: 32).

(15) Miri, jo no entraré en qüestions com la que ha plantejat vostè, perquè hi han moltes més variables, i vostè llegeix aquelles dades que a vostè li convenen (DSPC-P 106: 102).

Com ja s'ha dit, en aquesta mena de discurs la descortesia expressada no afecta gaire negativament la imatge social del parlant (Harris 2001) i, fins i tot, de vegades pot comportar un efecte secundari autocortès, ja que ajuda a distingir el comportament contradictori dels diferents membres del Parlament. És a dir, el que s'atribueix al parlant i es considera positiu per part d'aquest, i el que s'atribueix a una altra persona i se sol jutjar de negatiu. Per exemple, en (15) es pot inferir que el parlant considera la seva pròpia actuació més raonable i per això no pensa col·laborar en qüestions que considera no del tot adequades. Això té un efecte positiu en la seva autoimatge.

4.3.1.3. Cortesia

Pel que fa a la capacitat de *miri/mirin* de transmetre cortesia i beneficiar la imatge positiva de l'interlocutor, dins de la nostra mostra no n'hem identificat casos clars.

(16) A veure, miri, totalment d'acord, el projecte de Hard Rock no és igual al de l'Eurovegas –per començar, l'Eurovegas s'havia d'ubicar al Llobregat–, però la qüestió és que ni l'un ni l'altre, perquè no són projectes necessaris per al país (DSPC-P 112: 11).

La mostra (16) és una expressió de l'acord, que hauria de beneficiar la imatge de l'interlocutor, no obstant això, es tracta d'un acord parcial, ja que de seguida s'introdueix una objecció introduïda per *però*. O sigui, el marcador codifica la cortesia només aparentment, en realitat introdueix un contraargument. Marín Jordà explica que:

En canvi, les formes menys gramaticalitzades, *miri* i *escolti*, originades en verbs de significació activa i fixades en la segona persona del singular (tractament formal), uneixen principalment actes dins d'un torn. Aquestes diferències vinculades al grau de gramaticalització es projecten en la resta de funcions pragmaticodiscursives (...), *miri* i *escolti* solen encapçalar contraarguments, la qual cosa els apropa a la modalització. Aquest ús explica que trobem habitualment aquests marcadors davant d'actes que amenacen la imatge de l'interlocutor (...) (Marín Jordà 2005: 65).

4.3.2. Efectes pragmàtics de escolti/escolti'm/escoltin/escoltin-me

Aquest marcador, de manera semblant que l'anterior, ha perdut el seu significat referencial i ha adquirit la funció d'emfatitzador argumentatiu. D'acord amb Pons Bordería (1998), els marcadors procedents de verbs de percepció realitzen una funció fàtica interna, ja que aconseguixen cridar l'atenció cap a la part de l'enunciat immediatament posterior.

4.3.2.1. Autocortesia

També en el cas de *escolti* i les seves variants, l'efecte autocortès neix dels afalacs que es refereixen a la pròpia gestió política i a l'exposició dels valors defensats considerats positius, ja que el marcador crida l'atenció sobre la importància de les dades que s'exposen. La intensificació de la informació següent a través de *escolti* potencia la imatge social de personatge públic competent.

(17) Per tant, escolti'm, durant aquest matí hem convocat Renfe i Adif per tal que ens expliquin què pensen fer, com pensen resoldre la situació i quines mesures extraordinàries posaran, perquè la gent del nostre país que agafa el tren el que mereix són solucions (DSPC-P 109: 8).

(18) De solucions màgiques, no n'hi hauran. Per tant, haurem de fer un esforç tots. Nosaltres... Si, escolti'm, si algú altre ha de lluir més, no hi tinc cap problema. L'important és que hi hagin solucions. (DSPC-P 109: 38).

4.3.2.2. Descortesia

Escolti es fa servir també amb un objectiu descortès focalitzant els atacs en la imatge de l'interlocutor de manera que la crítica i el rebuig no passin desapercebuts.

(19) Escolti'm, la pregunta era molt clara: pensen o no complir allò que van aprovar en l'acord del debat de política general? Publicaran o no publicaran un pressupost sense dèficit fiscal per explicar a la gent la gravetat que té que aquest país continuï quaranta anys després amb aquest dèficit fiscal? (DSPC-P 106: 84).

(20) I, escolti, és molt sorprenent, diputat Estruch, que vostès s'aliïn al Congrés dels Diputats per reprovar una ministra amb el partit justament que menys va invertir en infraestructures ferroviàries a Catalunya (DSPC-P 112: 29).

En els dos casos s'expressa l'hostilitat cap a l'altra persona o un grup de persones i el que es pretén és contribuir a una victòria dialèctica per part del parlant. Gràcies a la presència del marcador les crítiques es fan més insistent.

4.3.2.3. Cortesia

En el cas de l'ús cortès de *escolti/escoltin/escolti'm/escoltin-me* es pot afirmar el mateix que s'ha constatat més amunt en l'apartat dedicat a la cortesia del marcador *miri/mirin*. Potser per poder confirmar una funció cortesa més clara d'aquest marcador, hauríem de sotmetre a l'anàlisi una mostra més àmplia de dades. No obstant això, encara que no és gaire típic i que, com s'acaba de dir, s'hauria de confirmar, sembla que el marcador ocasionalment pot comportar un lleuger efecte cortès sobre la imatge d'una altra persona. La potencial cortesia, com en els casos anteriors, conflueix amb un efecte autocortès.

(21) Però bé, escoltin, que compartim –compartim– la visió. I estic convençut que si vostès volen ser part de la solució –si vostès volen ser part de la solució– nosaltres volem ser part de la solució (DSPC-P 100: 77).

En aquest exemple sembla que *escoltin* ajuda a afavorir també la imatge d'algú altre, ja que s'entén que aquest o aquests són dignes de, per exemple, col·laboració, consideració o complicitat.

5. Conclusió

L'anàlisi anterior ens permet afirmar que dins del marc del discurs parlamentari els marcadors discursius estudiats comporten diferents valors pragmàtics des de l'autocortesia, passant per la cortesia fins a la descortesia d'acord amb les diferents necessitats comunicatives dels polítics. Són elements que reforcen l'argumentació del parlant i que poden tenir una funció (des)cortesa i autocortesa. Es tracta d'unitats apel·latives que aconsegueixen atreure l'atenció quant a la informació presentada, que el parlant considera rellevant per a l'exposició dels seus arguments. A través d'aquests recursos el parlant presenta el missatge com a important i al mateix temps apel·la als destinataris que el perceben de la mateixa manera.

Els quatre marcadors analitzats funcionen com a marcadors de relacions de cortesia entre els interlocutors, com ja s'ha dit, se n'han detectat usos autocortesos, cortesos i descortesos. No obstant això, resulta destacable sobretot l'ús autocortès en actes de parla que beneficien la imatge pròpia del parlant i l'ús descortès en actes de parla que intenten denigrar la imatge de l'altre. Tots dos valors són habituals en el llenguatge polític, ja que ajuden a assegurar la posició política pública. El valor cortès dels marcadors discursius estudiats, que reforça la relació interpersonal, no resulta tan productiu, fet que s'explica per la naturalesa del discurs parlamentari, en el qual els polítics persegueixen sobretot el benefici propi. A més, en el cas dels marcadors *miri* i *escolti* la funció cortesa és força qüestionable, ja que habitualment es dirigeixen a introduir contraarguments.

Els marcadors *eh?* i *no?*, encara que tinguin modalitat interrogativa, en la mostra de la qual disposem, no es fan servir per a sol·licitar una reacció activa per part de l'interlocutor. De fet, s'empren per a reclamar l'atenció del destinatari i incrementar la força il·locutiva de l'acte de parla emès.

En el discurs parlamentari els marcadors discursius estudiats tenen un paper rellevant per a la construcció de la imatge d'un polític competent, fidel a la ideologia defensada; la finalitat que s'espera aconseguir mitjançant l'ús dels marcadors estudiats és el triomf de la posició pròpia.

Referències bibliogràfiques

- BACH, Carme (2009), «*Al cap i a la fi, en fi i en definitiva: tres marcadors discursius vehiculadors de la reformulació conclusiva en català*», *Revista de llengües y literatures catalana, gallega y vasca* 14, 15-33 [disponible en <<https://revistas.uned.es/index.php/RLLCGV/article/view/5939/5666>>, 25/01/2024].
- BLADAS, Òscar (2008), «Posició i funció dels connectors “a més (a més)”, “però” i “doncs” en català escrit i oral», *Caplletra* 44, 219-247.
- BORETTI, Susana (2005), «¿Actividad de imagen vs actividad de cortesía? El desarmador como estrategia interaccional», en MURILLO, J. (ed.), *Actas del II Coloquio del Programa EDICE*, San José de Costa Rica: University of Costa Rica, 209-220.
- BRAVO, Diana (2002), «Actos asertivos y cortesía: Imagen del rol en el discurso de académicos argentinos», en BRAVO, D. – PLACENCIA, M. E. (eds.), *Actos de habla y cortesía en el español*, Múnic: Lincom Europa, 141-174.
- BRAVO, Diana (2005), «Categorías, tipologías y aplicaciones. Hacia una redefinición de la cortesía comunicativa», en BRAVO, D. (ed.), *Estudios de la (des)cortesía en español. Categorías conceptuales y aplicaciones a corpora orales y escritos*, Buenos Aires: Dunken, 21-52.
- BRIZ GÓMEZ, Antonio (1998), *El español coloquial en la conversación: esbozo de pragmática*, Barcelona: Ariel.
- BRIZ GÓMEZ, Antonio (2017), «Otra vez sobre las funciones de la intensificación en la conversación coloquial», *Boletín de Filología* LII 2, 37-58 [disponible en <<https://boletinfilologia.uchile.cl/index.php/BDF/article/view/48596/51140>>, 28/04/2024].
- CHEN, Rong (2001), «Self-politeness: A proposal», *Journal of Pragmatics* 33, 87-106.
- CUENCA, Maria Josep (1996), «Aproximació sintàctico-pragmàtica a les “questions-tags” en català», en SCHÖNBERGER, A. – STEGMANN, T. D (coord.), *Actes del Desè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes III*, Frankfurt, 18-25 de setembre de 1994: 397-408.
- CUENCA, Maria Josep (2008) [2002], «Els connectors i les interjeccions», en SOLÀ, J. (coord.), *Gramàtica del català contemporani III*. (4ª ed.), Barcelona: Empúries, 3173-3237.
- CUENCA, Maria Josep – TORRES, Marta (2008), «Usos de hombre/home y mujer/dona como marcadores del discurso», *Verba* 35, 235-256 [disponible en <https://minerva.usc.es/xmlui/bitstream/handle/10347/3494/pg_235-256_verba35.pdf?sequence=1>, 09/02/2024].
- CUENCA, Maria Josep – MARÍN JORDÀ, Maria-Josep (2012), «Discourse markers and modality markers in Spoken Catalan: the Case of (és) clar», *Journal of Pragmatics* 44, 2211-2225.
- FUENTES RODRÍGUEZ, Catalina (2009), *Diccionario de Conectores y Operadores del Español*, Madrid: Arco Libros.
- GOFFMAN, Erving (1967), *Interaction ritual: Essays on face to face behavior*, Doubleday.
- GONZÁLEZ, Montserrat (1998) «Bé i bueno. Apunts sobre l'ús dels marcadors discursius», en PAYRATÓ, LL. (ed.), *Oralment. Estudis de variació funcional*, Barcelona: Abadia de Montserrat, 241-257.

- GONZÁLEZ, Montserrat (2001), «Els marcadors pragmàtics compostos en el relat oral anglès i català», *Caplletra* 30, 73-94.
- GONZÁLEZ, Montserrat (2007), «Ús de llavors i aleshores en el registre col·loquial», en MARTÍ, S. (coord.), *Actes del Tretzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura*, Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 181-197.
- HARRIS, Sandra (2001) «Being Politically Impolite: Extending Politeness Theory to Adversarial Political Discourse», *Discourse & Society* 12/4, 451-472.
- HERNÁNDEZ FLORES, Nieves (2013) «Actividad de imagen: caracterización y tipología en la interacción comunicativa», *Pragmática Sociocultural* 1/2, 175-198 [disponible en <<https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/soprag-2012-0012/html>>, 10/03/2024].
- IGLESIAS RECUERO, Silvia (2001), «Los estudios de la cortesía en el mundo hispánico. Estado de la cuestión», *Oralia* 4, 245-298.
- ILIE, Cornelia (2006), «Parliamentary Discourses», en BROWN, K. (ed.), *Encyclopedia of Language & Linguistics*, Elsevier Ltd, 188-196.
- KAUL DE MARLANGEON, Silvia (2005), «Descortesía de fustigación por afiliación exacerbada o refractariedad», en BRAVO, D. (ed.), *Estudios de la (des)cortesía en español. Categorías conceptuales y aplicaciones a corpora orales y escritos*, Buenos Aires: Dunken, 299-318.
- MARÍN JORDÀ, Maria-Josep (2003), «El paper dels connectors en la construcció i l'anàlisi del debat», en MARTINES PERES, V. (coord.), *Llengua, societat i ensenyament II*, Alacant: Institut Interuniversitari de filologia valenciana, 575-608.
- MARÍN JORDÀ, Maria-Josep (2005), *Marcadors discursius procedents de verbs de percepció: argumentació implícita en el debat electoral*, València: Universitat de València.
- MARÍN JORDÀ, Maria-Josep – CUENCA, Maria Josep (2012), «De l'atribució a la modalitat: construccions amb *és que* en català oral», *Caplletra* 52, 65-94.
- MARÍN JORDÀ, Maria-Josep – RIBERA, Josep E. (2018), «Estructures encapsuladores amb valor metadiscursiu en el debat parlamentari: de l'estructuració a la modalitat», *Caplletra* 64, 227-252.
- MONTOLÍO, Estrella – UNAMUNO, Virgínia (2001) «The discourse marker *a ver* (Catalan, *a veure*) in teacher-student interaction», *Journal of Pragmatics* 33, 193-208.
- PAYRATÓ, Lluís (1988), *Català col·loquial: aspectes de l'ús corrent de la llengua catalana*, València: Universitat de València.
- PIQUER, Adolf (1997), «Operativitat dels marcadors discursius en la narrativa contemporània: anàlisi de quatre casos representatius», en BURDEUS, M. D. – GARCIA GRAU, M. – PERAIRE, J. (eds.), *La diversitat discursiva*, Castelló de la Plana: Universitat Jaume I, 59-71.
- PONS BORDERÍA, Salvador (1998), «Oye y mira o los límites de la conexión», en ZORRAQUINO, M. – MONTOLÍO, M. A. – DURÁN, E. (eds.), *Marcadores discursivos: teoría y práctica*, Madrid: Arco Libros, 213-228.
- PORTOLÉS, José (1998), *Marcadores del discurso*, Madrid: Ariel.
- ROSSOWOVÁ, Lucie (2020), «Les funcions pragmàtiques del marcador discursiu eh? en les interaccions parlamentàries», *Études romanes de Brno* 41/2, 235-248.
- SCHIFFRIN, Deborah (1987), *Discourse markers*, Georgetown University, Washington DC: Cambridge University Press.

- VAN DIJK, Teun A. (1995), «Discourse Analysis as Ideology Analysis», en SCHÄFFNE, CH. – WENDEN, A. L. (eds.), *Language & Peace*, Routledge, 17-33.
- VAN DIJK, Teun A. (2000), «Parliamentary Discourse», en WODAK, R. – VAN DIJK, T. A. (ed.), *Racism at the Top. Parliamentary Discourses on Ethnic Issues in Six European States*, Klagenfurt: Drava, 45-78.
- VÁZQUEZ VEIGA, Nancy (2003), *Marcadores discursivos de recepción*, Universidad de Santiago de Compostela.

Corpus

- [DSPC-P 94] *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya*, 94, sessió 45.1. [disponible en <<https://www.parlament.cat/document/dspcp/327041782.pdf>>, 17/04/2024].
- [DSPC-P 97] *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya*, 97, sessió 46.1. [disponible en <<https://www.parlament.cat/document/dspcp/333051505.pdf>>, 21/03/2024].
- [DSPC-P 100] *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya*, 100, sessió 48.1. [disponible en <<https://www.parlament.cat/document/dspcp/340339362.pdf>>, 11/04/2024].
- [DSPC-P 106] *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya*, 106, sessió 50.1. [disponible en <<https://www3.parlament.cat/document/dspcp/364117272.pdf>>, 16/03/2024].
- [DSPC-P 109] *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya*, 109, sessió 51.2. [disponible en <<https://www3.parlament.cat/document/dspcp/369778834.pdf>>, 08/05/2024].
- [DSPC-P 112] *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya*, 112, sessió 52.2. [disponible en <<https://www3.parlament.cat/document/dspcp/375420388.pdf>>, 27/04/2024].